

Az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont támogatott OTKA pályázata a 2015 évi pályázati fordulón

Közgazdaságtudományi Intézet

Közbeszerzések, politikai korrupció és vállalati hatékonyság Magyarországon 2005-2014

2015. szeptember 1. – 2017. december 31.

Témavezető: Tóth István János

Kutatók: Fazekas Mihály (külső), Bárdits Anna (külső), Szabó Bence (külső)

Támogatási összeg: 6 050 eFt

Típus: K

A kutatás a 2005-2014 között lefolytatott közbeszerzések tranzakció szintű adatai alapján vizsgálja a politikai korrupció jelenségét és elemzi a korrupció piactorzító hatását. A piactorzító hatást közbeszerzéseken nem induló (a), a közbeszerzéseken induló, de nem nyertes (b) és a magas, illetve alacsony korrupciós kockázatú közbeszerzéseken induló és nyertes cégek (c1, c2) termelékenységének különbségeit megfigyelve becsüljük meg.

A roma népesség társadalmi helyzete Magyarországon: születésszám, születéskori egészség, iskolázottság, foglalkoztatás és lakóhelyi szegregáció

2016. január 1. – 2019. december 31.

Témavezető: Kertesi Gábor

Kutató: Hajdu Tamás (KTI)

Támogatási összeg: 23 296 eFt

Típus: K

A kutatás hét projektet foglal magában, melyek a magyarországi roma népesség társadalmi helyzetével kapcsolatos tudásunkat igyekeznek elmélyíteni. E projektek a 2011. évi évi népszámlálás teljes körű egyéni adatbázisára (benne a nagy számban azonosított roma népesség adataira), illetve a vele összekapcsolt, regiszter típusú adatbázisokra támaszkodik. E projektek célja, hogy fontos társadalmi dimenziókban feltárják a roma / nem roma társadalmi különbségek időbeli trendjeit és kimutassák e különbségek okait és következményeit. A projektek egy része külön figyelmet fordít arra, hogy fontos társadalmi dimenziókban feltárja a 2008. évi válság következményeit. A kutatás során az alábbi kérdéseket tervezzük megvizsgálni:

- Roma / nem roma születésszám-különbségek: időbeli trendek és a jelenlegi válság következményei
- Roma / nem roma születéskori egészségbeli és gyermekhalandósági különbségek: időbeli trendek és a jelenlegi válság következményei
- A jelenlegi gazdasági válság hatása a roma és nem roma fiatalok iskolázottságára
- A munkapiaci jellemzők, az ingázási költségek és az etnikai előítéletek hatása a roma / nem roma foglalkoztatási különbségekre
- A roma népesség lakóhelyi szegregációjának hosszú távú trendjei és a szegregáció potenciális okai
- A lakóhelyi szegregáció és a szomszédsági összetétel hatása a roma népesség születésszámára, a csecsemők születéskori egészségére, a gyermekhalandóságra és a fiatalok iskolázottságára
- A lakóhelyi szegregáció és a szomszédsági összetétel hatása a nem roma környezet romákkal kapcsolatos vélekedéseire és előítéleteire

Ellátási lánc és hálózat teljesítmény és kapcsolatok az agribusiness szektorban

2015. szeptember 1. – 2018. augusztus 31.

Témavezető: Molnár Adrienn

Támogatási összeg: 8 962 eFt

Típus: PD

Az ellátási lánc menedzsment szakirodalomban létezik egy nézet, mely szerint a cégek közötti verseny az ellátási láncok közötti verseny irányába tolódik el. Ennek eredményeként, a cégek egyre inkább felismerik az ellátási láncokban rejlő teljesítmény potenciált, miszerint ha egy jól működő ellátási láncban vesznek részt, az a cégek egyéni teljesítményére is pozitív hatással van. Ez magyarázza az ellátási láncok teljesítménye iránti fokozott érdeklődést. Korábbi empirikus kutatás bebizonyította, hogy az ellátási lánc kapcsolatok minősége hatással van az ellátási lánc teljesítményére. Az ellátási lánc meghatározása: "három vagy több cég közvetlen részvétele a felfelé és lefelé irányuló termék, szolgáltatás, pénz és / vagy információ áramlásban a kiindulási ponttól a fogyasztóig". "A közvetlen ellátási láncokban egy központi cég, egy beszállító és egy vevő részvételét vizsgáljuk a felfelé és lefelé irányuló termék, szolgáltatás, pénz és / vagy információ áramlásban". A kiterjesztett ellátási lánc "magában foglalja a beszállító beszállítóját, és a vevők vevőjét a felfelé és lefelé irányuló termék, szolgáltatás, pénz és / vagy információ áramlásban". Végül a teljes ellátási lánc "magában foglalja valamennyi résztvevő céget az összes felfelé és lefelé irányuló termék, szolgáltatás, pénz és / vagy információ áramlásban" (Mentzer et al., 2001). Ez a kutatás az ellátási lánc teljesítmény és kapcsolatok összefüggését vizsgálja az agribusiness szektorban.

Kamatprémium és gazdasági növekedés: a közép-kelet európai országok tapasztalatai

2015. szeptember 1. – 2018. augusztus 31.

Témavezető: Kónya István

Támogatási összeg: 18 823 eFt

Típus: K

A kutatás célja az, hogy a reálgazdaság egy dinamikus, sztochasztikus, általános egyensúlyi modellje segítségével vizsgálja hat közép-kelet európai országban (Csehország, Bulgária, Lengyelország, Magyarország, Románia és Szlovákia) a gazdasági növekedés 1990-2014 közötti ingadozásait. A kutatás fő hipotézise az, hogy a nemzetközi kamatkörnyezet, valamint az országspecifikus kamatprémium változásai jelentősen befolyásolják nemcsak a rövid távú folyamatokat, hanem a gazdasági növekedést éves, illetve több éves horizonton is. A makroökonómiai modell, illetve annak bayes-i becslése alapján azonosítani tudjuk, hogy más alapvető sokkokhoz – elsősorban a teljes tényezőtermelékenység változásaihoz – képest a kamatprémium változásai mennyire magyarázzák a növekedést, illetve más makroökonómiai változókat, mint a fogyasztás, beruházás, külkereskedelmi mérleg. A regionális összehasonlítás lehetőséget ad arra, hogy elkülönítsük a kamatprémium változásainak országspecifikus, illetve nemzetközi komponenseit. A nemzetközi összehasonlítás abban is segít, hogy a kamatprémium országspecifikus tényezőjét visszavezzük a gazdaságpolitikában megfigyelt különbségekre. A kutatás segítségével választ kaphatunk olyan gazdaságpolitikai kérdésekre, amelyek különösen a monetáris – kamat és árfolyam – politika szempontjából lényegesek.

Hatalmi viszonyok, a gazdasági válságokra adott állami reakciók, túlfűtött beruházások és ezek ciklusai a pártállamokban Kína példáján

2015. szeptember 1. – 2018. augusztus 31.

Témavezető: Csanádi Mária

Kutató: Gyuris Ferenc (külső)

Támogatási összeg: 14 591 eFt

Típus: K

Projektünkben a szocialista rendszereket a párt, az állam és a gazdaság szereplői közötti hatalmi hálózatokként, a gazdasági és gazdaságpolitikai döntéseket pedig egy összefüggő rendszerszerű közegbe beágyazva értelmezzük, ami lehetőség nyújt a válság és túlfűtöttség során keletkező látszólag egymástól független gazdasági és politikai folyamatok összefüggő és összehasonlító magyarázatára. Ennek a hálóznak a térbeli,

időbeli és eltérő aggregációs szinteken megmutatkozó önhasonló vonásainak és szerkezeti sajátosságainak felismerése és elemzése révén összehasonlító tudományos megközelítésben tudjuk tárgyalni a válságok és a beruházások megszaladásának, a ciklusok kialakulásának ismétlődő periódusait, országos és helyi szinten egyaránt. A megközelítésmódunk ebbe az összefüggő rendszerszerű közegbe ágyazva a kínai szocialista rendszer különböző történelmi és átalakulási korszakaiban megfigyelhető ciklusok újszerű összehasonlító értelmezésére nyújt lehetőséget mind országos, mind szub-nacionális szinten. Fel kívánjuk tárni a visszahúzó pártállami háló ciklusai és a pártállami hálón kívül előretörő piaci szféra üzleti ciklusai közötti kölcsönhatást. Kutatási eredményeink várakozásaink szerint lehetővé teszik annak összehasonlító szemléletű megértését, hogy a pártállam központi és helyi kormányzatai területi politikájukban hogyan reagálnak a válságokra és a beruházások túlfutására. Megállapításaink emellett feltárják, hogy a pártállami háló eltérő hatalom-eloszlási viszonyaihoz kötődő térbeli stratégiák Kína történetének különböző válság-időszakaiban mennyiben befolyásolták a regionális és a város-vidék különbségek nagyságát, valamint ezek térbeli mintázatát.

Gazdasági válság és nemzetközi agrárkereskedelem

2015. október 1. – 2019. szeptember 30.

Témavezető: Fertő Imre

Támogatási összeg: 5 516 eFt

Típus: K

A nemzetközi kereskedelemről szóló elméleti és empirikus kutatások jelentős fejlődésen mentek át az elmúlt két évtizedben. Az új eredmények jelentősen befolyásolták a nemzetközi kereskedelem korábbi magyarázatait. Ezzel egyidejűleg a nemzetközi kereskedelem is jelentősen átalakult. Azonban az új kutatási eredményeket eddig csak korlátozottan alkalmazzák a nemzetközi agrárkereskedelem elemzésében. A pályázat célja, hogy a nemzetközi agrárkereskedelem átalakulását vizsgálja a különös tekintettel a gazdaság válság hatására. A kutatás a következő irányokban kíván hozzájárulni eddigi tudásunkhoz. Egyrészt, a korábbi kutatások vagy egy országra koncentráltak, vagy egy nagyobb gazdasági régióra. Ezzel szemben mi a globális agrárkereskedelmet vesszük szemügyre. Másrészt, az agrár- és élelmiszertermékek növekvő komplexitása számos eddig feltáratlan kérdést vet fel, mint például a termék választék vagy szofisztikáltság, illetve a globális értékláncok növekvő szerepe. A kutatás célja, hogy a legújabb rendelkezésre álló adatok segítségével ezeket a problémákat elemezze. Végezetül, a gazdasági válság egy sajátos természetes kísérletet is jelent a kutatók számára, Ezért a kutatás fő célja, hogy megvizsgálja miként alakította át a gazdasági válság nemzetközi agrárkereskedelem szerkezetét.

Verseny és piaci erő a magyar villamosenergia-piac szabályozó energia piacán

2015. szeptember 1. – 2018. augusztus 31.

Támogatási összeg: 1 710 eFt

Témavezető: Paizs László

A kutatás a piaci hatalom kérdéskörével foglalkozik a magyar villamosenergia-piac tartalékteljesítmény és szabályozó energia piacain. A szabályozó energia piac a villamosenergia-szektor speciális részpiaca, amelyen a rendszerirányító rövid - akár perces - határidőre képes energiát vásárolni és eladni. A szabályozó energiát a rendszerirányító arra használja, hogy a napon belüli nagykereskedelmi ügyletek lezárulása után az energiatermelés és a fogyasztás között jelentkező eltéréseket kiegyenlítse. A tartalékteljesítmény és a szabályozó energia piacok működését elsősorban e piacok szerkezeti és intézményi jellemzői teszik közgazdasági szempontból is érdekessé. Egyrészt, a tartalékteljesítményt és a szabályozó energiát a rendszerirányító aukciókon szerzi be. Másrészt, e szolgáltatások piaca a külföldi szolgáltatók részvételének korlátozása miatt gyakran erősen koncentrált. A hazai tartalékteljesítmény és szabályozó energia piacokra irányuló kutatásunkat elsősorban a piaci erő értékelése és a piac versenymodelljének leírása motiválja. Hipotéziseinket részben a létező statikus árampiaci modellek szabályozó energia piacra történő alkalmazásával, részben pedig egy új, általunk épített dinamikus oligopólium modell alapján állítjuk fel. A hipotéziseket az árverések eredményeiből összeállított adatbázison ökonometriai módszerekkel teszteljük.

Regionális Kutatások Intézete

A hazai középállalati szektor szerepe az ipar területi versenyképességében

2015. szeptember 1. - 2018. augusztus 31.

Témavezető: Lux Gábor (DTO)

Résztvevők: Egyed Ildikó, Kovács Szilárd (Eötvös József Főiskola), Mezei Cecília, Páger Balázs, Pálné dr. Kovács Ilona, Póla Péter

Támogatási összeg: 12 270 ezer Ft

A kutatás a hazai középállalatok területi versenyképességben játszott szerepét vizsgálja. A közép-európai iparfejlődésben meghatározó, külföldi működőtőke vonzására alapozott fejlődési modelleknek az új gazdasági válság során korlátjaik is megmutatkoznak, és a területi versenyképesség javítása a fejlett és elmaradott térségekben is indokolttá teszi a hazai vállalatok fejlődésének erősebb ösztönzését. A kutatás nemzetközi gyakorlatok elemzésére, valamint hazai empirikus kutatásokra alapozva tárja fel a hazai tulajdonú ipari középállalatok szerepét az ipar térben differenciált munkamegosztásában.

Bizalom és kormányzás összefüggései helyi szinten

2015. szeptember 1. - 2018. augusztus 31.

Témavezető: Pálné Kovács Ilona (DTO)

Közreműködő kutatók: Bodor Ákos, Grünhut Zoltán, Csizmadia Zoltán, Sik Endre (Tárki)

Támogatási összeg: 15 298 ezer Ft

Kutatásunk a jó kormányzás és a bizalom összefüggéseivel foglalkozik. Mint ismeretes, a jó kormányzás fogalmához (többek között) olyan alapelszerű elvárásokat szokás kapcsolni (pl.: részvétel, bevonás, partnerség, konszenzusorientáció, stb.), amelyek jegyében mérséklődhet az állami, civil és gazdasági szféra tradicionális elkülönülése, ebben látva a demokratizmus erősítésén túl, a közszolgáltatások, közpolitikák minőségi javításának, illetve a gazdasági fejlődés ki nem használt kormányzati tartalékait. E normatív elvek azonban szoros elméleti összefüggést mutatnak a bizalom kérdéskörével is, amelyre építve kutatásunk alaptétele, hogy a bizalom szintje befolyásolja a jó kormányzás megvalósulását. Ebből következő problémafeltevésünk, ugyanis Magyarországon különböző lakossági reprezentatív felmérések szerint összességében kedvezőtlennek nevezhető a bizalomszint. Így amennyiben e makrotársadalmi jellemzők a jó kormányzás "mikrotársadalmi" közegében is tetten érhetőek, azok a jó kormányzás tényleges megvalósulását akadályozzák. E feltételezést egy saját modellen alapuló, interjú és kérdőíves módszertant használó empirikus kutatással kívánjuk vizsgálni.

Kortárs térelméletek közép-kelet-európai kontextusban.

2015. szeptember 1. - 2017. augusztus 31.

Témavezető: Faragó László (DTO)

Közreműködők: Czirfusz Márton, Egyed Ildikó, Tagai Gergely, Timár Judit, Varró Krisztina

Támogatási összeg: 11 528 ezer Ft

A kutatás célja, hogy a kortárs nemzetközi térelméleti kutatások elemzésével megújítsa a hazai tértudományi diskurzust, és hogy közép-kelet-európai nézőpontból hozzájáruljon a nemzetközi vitához. Kutatásainkban áttekintjük a legfontosabb nemzetközi irányzatokat (pozitivizmus, neomarxizmus, posztstrukturalizmus stb.) és elméleteket (ANT, autopiézisz stb.) és feltárjuk azok gyakorlati relevanciáit a hazai és a kelet-közép-európai közegben. A projekt átfogó célja a szemléletalakítás, a nemzetközileg elfogadott tudáskészletek hazai elfogadtatása és a hazai kontextusokra való adaptálása.

Változás és folytonosság a magyar térképzetekben: nemzet, területiség, fejlesztés és határpolitika

2015. szeptember 1. - 2018. augusztus 31.

Témavezető: Hajdú Zoltán (DTO)

Kutatók: Balogh Péter, Fleischer Tamás, Gál Zoltán, Hardi Tamás, Nagy Erika, Rácz Szilárd, Réti Tamás, James W. Scott, Varjú Viktor, Uszakai Andrea

Támogatási összeg: 29 947 ezer Ft

Típus: NN - nemzetközi együttműködés

A projekt célja feltárni az 1989 utáni magyar társadalom átalakulását és az államhatárok funkcionális megértését a geopolitikai elképzelések változásainak vizsgálatával. A kutatások három összekapcsolódó szinten (helyi, nemzeti, geopolitikai) zajlanak. A kutatás magában foglalja a hazai fejlesztési kihívások, az Európáról alkotott geopolitikai kép változásai és a magyar határpolitika között fennálló kapcsolatok feltárását is. A projekt jelentős empirikus irányultsága mellett hozzá tud járulni az európai határok elméleti kutatásának erősítéséhez, növelve a magyar közreműködést egy új, interdiszciplináris fogalomalkotáshoz a határfolyamatok terén.

Világgazdasági Intézet

Az exportot befolyásoló tényezők - három európai régió összehasonlítása

2015. október 1. - 2018. szeptember 30.

Témavezető: Éltes Andrea (VGI)

Kutatók: Meisel Sándor (VGI), Szijártó Norbert (VGI), Antalóczy Katalin (BGF), Udvari Beáta (Szegei Egyetem), Patryk Toporowski (PISM, Lengyelország)

Támogatási összeg: 10 773 ezer Ft

A nemzetközi válság kapcsán az Európai Unió egységes belső piacának dinamizáló hatása gyengült. Ennek következménye, hogy a különösen nehéz gazdasági helyzetbe került – az Unió periferiáin elhelyezkedő - országok külkereskedelmében jelentkezett az Unión kívüli, új, dinamikusabb piacok iránti érdeklődés. A növekedés belső forrásainak hiánya miatt az export növelése még ott is fontos cél, ahol korábban a beruházás, vagy fogyasztás szerepe volt elsődleges. A kutatás célja a három perifériusnak mondható régió: a balti, a visegrádi és az ibériai országok összehasonlító analízise. Elemezzük az egyes gazdaságok exportdinamikáját és a válság hatására a kivitel földrajzi és áruszerkezeti szerkezetében bekövetkezett változásokat. Cél annak felderítése, hogyan alakult az export azokban az országokban, ahol lehetőség volt a nemzeti valuta árfolyamának változtatására összehasonlítva a kötött árfolyammal rendelkező országok tapasztalataival. Megvizsgáljuk és összehasonlítjuk a vállalati szféra nemzetköziesedését, az exportáló vállalatok jellemzőit és az ezekben bekövetkezett változásokat. Kérdőíves felmérést végzünk és esettanulmányokat is készülnek. Elemezzük az uniós iparpolitikát és a vizsgált tagállamok ipari szerkezetét az exportorientáltság szempontjából. Az Unió „Aid for Trade” programjának hatásait is kimutatjuk a fejlődő országok felé irányuló kivitelben a három régióra nézve.

A fenntarthatósági (zöld) szempontok globális értékláncokba integrálódásának hatása a magyarországi feldolgozóipari cégekre

2016. január 1. - 2018. december 31.

Témavezető: Szalavetz Andrea (VGI)

Támogatási összeg: 2 580 ezer Ft

A kutatás vállalati interjúk és esettanulmányok segítségével, illetve a nemzetközi szakirodalom kritikai elemzésével azt vizsgálja, hogy milyen hatást gyakorol a fenntarthatósági (zöld) szempontok globális értékláncokba integrálódása a multinacionális cégek magyarországi feldolgozóipari leányvállalataira. Hogyan alakulnak át az értékláncok egyes összetevői (tevékenységek, üzleti funkciók), és milyen pótlólagos feljebb lépési lehetőségeket teremt mindez a feldolgozóipari leányvállalatok számára?

Hipotézisünk szerint az összefüggés szoros: a zöld szempontok erőteljesebb hangsúlya számos funkcionális feljebb lépési lehetőséget teremt. Vizsgáljuk a zöld termék- és eljárásinnovációkat, a fenntarthatósági szempontból végzett állóeszköz- és immateriális beruházásokat, illetve a mintába került cégek külső kapcsolatrendszerének fejlődését (környezetvédelmi szolgáltatókkal, illetve kutatóintézetekkel). Azt feltételezzük, hogy a "zöld átalakulás" következtében a helyi leányvállalatok külső kapcsolatrendszere diverzifikálódik: ennek következtében erősebbek lesznek a feljebb lépés tovaryűrúzési hatásai a fogadó országok gazdaságában.

20 autó-, gép- és élelmiszeripari, illetve napi fogyasztási cikket gyártó céggel, továbbá öt környezetvédelmi szolgáltatóval készítünk interjút. Elemezzük az elméleti összefüggéseket: 'a más szektorokban/iparágakban létrehozott innovációk alkalmazása érett iparágakban' témája és a fenntarthatóság között; a fenntarthatóság és a nyílt innováció; a fenntarthatóság és a kutatás-fejlesztés nemzetköziesedése; illetve a fenntarthatóság és a működőtőke-befektetések tovaryűrúzési hatása között.